

ДМИТРО ТАРАСОВИЧ БЕРЕЗОВЕЦЬ

(1910—1970)

29 травня 1970 р. смерть вирвала з рядів українських археологів Дмитра Тарасовича Березовця.

В археологію Березовець прийшов з учителів початкової школи в 1928 р., коли йому було 18 років. Саме тоді починала свої роботи археологічна експедиція Бердичівського краєзнавчого музею під керівництвом Ф. М. Мовчанівського — відкривача і автора досліджень славетного Райковецького городища. Дмитро Тарасович, який тоді працював лаборантом Бердичівського музею, протягом двох років (1929—1930) брав участь у розкопках Райковецького городища. Розкопки цієї пам'ятки і знайомство з провідними тоді на Україні археологами поклали початок тій любові до археології, яка не залишала Дмитра Тарасовича до останньої хвилини його життя. Але незалежні від нього обставини надовго відірвали Дмитра Тарасовича від улюбленої праці. До археології він повернувся вже після закінчення Великої Вітчизняної війни.

У травні 1946 р. Дмитро Тарасович демобілізується і стає до роботи в Інституті АН УРСР, як молодший науковий співробітник. Починається його невтомна праця, в результаті якої він стає одним з провідних вчених на Україні в галузі ранньослов'янської археології.

Дмитро Тарасович володів особливим чуттям археолога, завдяки якому йому вдалося знайти досі невідомі й дуже важливі типи пам'яток. Відомо, якою важливою проблемою були східнослов'янські пам'ятки другої половини I тисячоліття н. е., без виявлення і вивчення яких неможливо було скласти уявлення про характер культури і рівень історичного розвитку літописних племен напередодні утворення Київської Русі. Йому належить честь відкриття пам'яток племені сіверян в 1948 р., під час розкопок могильника і селища VII—VIII ст. поблизу с. Волинцеве на Сумщині. Разом з дослідженнями Луки-Райковецької на Волині, які здійснював В. К. Гончаров, ці роботи поклали початок цілій галузі археологічної науки, без якої важко уявити радянську археологію і неможливо зрозуміти історичний процес східних слов'ян додержавного періоду. За дослідження історії сіверянського племені на підставі археологічних пам'яток Дмитру Тарасовичу Березовцю було присуджено науковий ступінь кандидата історичних наук.

У 1956 р. Дмитро Тарасович виявив і дослідив поселення VI—VIII ст. на Тясмині поблизу с. Пеньківка Новогеоргіївського району Кіровоградської області, яке стало еталоном ранньослов'янських пам'яток лісостепового Правобережжя. Пам'ятки пеньківського типу дають можливість простежити послідовність історичного процесу східнослов'янських племен від рубежу нашої ери до часів утворення Київської Русі. Їх значення у вирішенні проблеми етногенезу східних слов'ян не можна переоцінити.

Останнім часом Березовець Д. Т. захоплювався дослідженням пам'яток салтівської культури VIII—X ст. — дуже яскравого і своєрідного явища в історії населення степової частини території України. Ці пам'ятки дали йому матеріал для висловлення оригінальних поглядів у питанні історії і культури поки що загадкових русів додержавного періоду.

Свої відкриття, розробки і погляди Дмитро Тарасович виклав у наукових працях, загальна кількість яких наближається до 50. У числі його праць — монографія «Сіверяни» яку, на жаль, він не встиг надрукувати.

Смерть Дмитра Тарасовича Березовця є великою втратою для радянської археологічної науки.